

ปัจจัยส่วนบุคคล บรรยายาการองค์การ การสนับสนุนทางสังคมกับเชาวน์อารมณ์
ของหัวหน้าหอผู้ป่วยโรงพยาบาลศูนย์ เขตภาคตะวันออก

วิไล จัดตุวัฒนา

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการพยาบาล

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา

ตุลาคม 2549

ISBN 974-502-921-1

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์และคณะกรรมการสอบปากเปล่าวิทยานิพนธ์ได้
พิจารณาวิทยานิพนธ์ของ วิไล จัตตุวัฒนา ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการพยาบาล
ของมหาวิทยาลัยบูรพาได้

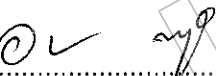
อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์

..... ประธาน
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อาริรัตน์ ชำออยู่)

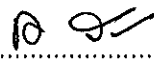

..... กรรมการ
(ดร. สุทธิรัช คนกาญจน์)

คณะกรรมการสอบปากเปล่า

..... ประธาน
(รองศาสตราจารย์ ดร. สุเมธ เดียววิชเชศ)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อาริรัตน์ ชำออยู่)

..... กรรมการ
(ดร. สุทธิรัช คนกาญจน์)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. กุหลาบ รัตนจักรธรรม)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการพยาบาล ของมหาวิทยาลัยบูรพา

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร. ประทุม ม่วงมี)

วันที่.....16.....เดือน.....ตุลาคม.....พ.ศ. 2549

ประกาศคุณูปการ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความสะดวกเมตตากรุณา ให้คำแนะนำและช่วยเหลือเป็นอย่างดี จากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อารีรัตน์ ชำอยู่ ประธานกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และ ดร.สุทธิรักษ์ คนกาญจน์ กรรมการที่ปรึกษาที่กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำแนวทางที่ถูกต้อง แก้ไขข้อบกพร่องด้วยความละเอียดถี่ถ้วน เอาใจใส่ติดตามเสมอมา ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งเป็นอย่างยิ่ง จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่าน ดังรายนามในภาคผนวกของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ที่ได้ให้ความกรุณาและอนุเคราะห์ในการตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม รวมทั้งข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ในการทำวิจัย

ขอกราบขอบพระคุณ คณะกรรมการสอบปากเปล่า ทุกท่านที่กรุณาให้ข้อเสนอแนะและคำแนะนำที่เป็นประโยชน์ ทำให้วิทยานิพนธ์มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ขอขอบพระคุณ บัณฑิตวิทยาลัย ที่ได้อนุมัติทุนอุดหนุนและส่งเสริมวิจัย ขอขอบพระคุณผู้อำนวยการโรงพยาบาลสมเด็จพระบรมราชเทวี ณ ศรีราชา ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม และขอขอบพระคุณผู้อำนวยการโรงพยาบาลศูนย์ทั้ง 4 แห่งในเขตภาคตะวันออกที่เป็นกลุ่มตัวอย่างตลอดจนพี่ ๆ กลุ่มการพยาบาลทั้ง 4 แห่ง ทุกท่านที่ให้ความเมตตากรุณา ช่วยเหลือ ให้ความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย

ขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร.วรรณิ์ เดียววิเศษเรศ คุณจินาริ คงวรรณะ คุณศิริพร พูลประสาท ผู้แนะนำสนับสนุน ให้โอกาส และเป็นกำลังใจช่วยในการทำวิจัย ขอขอบพระคุณ พี่ ๆ ฝ่ายการพยาบาลทุกท่านของโรงพยาบาลสมเด็จพระบรมราชเทวี ณ ศรีราชา ที่ได้ให้การสนับสนุนในการวิจัยครั้งนี้ ขอขอบคุณเพื่อนนิสิตปริญญาโท สาขาการบริหารการพยาบาล รวมทั้งท่านอื่น ๆ ที่มีได้เอ่ยนามที่ได้ให้ความช่วยเหลือ แลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์อันมีค่ายิ่ง สุดท้ายนี้ ขอกราบขอบพระคุณ คุณเตือนใจ จัดตุ้พัฒนา มารดา ที่เป็นกำลังใจในการศึกษา

วิไล จัดตุ้พัฒนา

47910777: สาขาวิชา: การบริหารการพยาบาล; พย.ม. (การบริหารการพยาบาล)

คำสำคัญ: บรรยากาศองค์การ/ การสนับสนุนทางสังคม/ เชาวน์อารมณ์/ หัวหน้าหอผู้ป่วย/ โรงพยาบาลศูนย์

วิไล จัดตุวัฒนา: ปัจจัยส่วนบุคคล บรรยากาศองค์การ การสนับสนุนทางสังคมกับเชาวน์อารมณ์ของหัวหน้าหอผู้ป่วย โรงพยาบาลศูนย์ เขตภาคตะวันออกเฉียง (PERSONAL FACTORS, ORGANIZATIONAL CLIMATE, SOCIAL SUPPORT AND EMOTIONAL QUOTIENT OF HEAD NURSES IN REGIONAL HOSPITALS IN EASTERN REGION) อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์: อารีรัตน์ ชำอยู่, D.S.N.,

สุทธิธัช คนกาญจน์, กศ.ด., 130 หน้า. ปี พ.ศ.2549. ISBN 974-502-921-1

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับบรรยากาศองค์การ การสนับสนุนทางสังคมและเชาวน์อารมณ์ของหัวหน้าหอผู้ป่วย ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล บรรยากาศองค์การและการสนับสนุนทางสังคมกับเชาวน์อารมณ์ของหัวหน้าหอผู้ป่วย และศึกษาปัจจัยที่สามารถร่วมกันพยากรณ์เชาวน์อารมณ์ของหัวหน้าหอผู้ป่วย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นหัวหน้าหอผู้ป่วย ที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลศูนย์ เขตภาคตะวันออกเฉียงจำนวน 124 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง ประกอบด้วย 1) แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล, 2) แบบสอบถามเกี่ยวกับบรรยากาศองค์การ, 3) แบบสอบถามการสนับสนุนทางสังคม และ 4) แบบวัดเชาวน์อารมณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยสถิติการแจกแจงความถี่ ค่าเฉลี่ยและร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ความสัมพันธ์และสมการถดถอยพหุคูณแบบมาตรฐาน

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. บรรยากาศองค์การในโรงพยาบาลศูนย์ที่พบมี 4 รูปแบบคือบรรยากาศองค์การด้านเน้นการใช้อำนาจ บรรยากาศองค์การด้านเน้นการทำงานตามบทบาท บรรยากาศองค์การด้านเน้นผลงานและบรรยากาศองค์การด้านเน้นผู้ปฏิบัติงานทุกด้านอยู่ในระดับสูง การสนับสนุนทางสังคมและเชาวน์อารมณ์อยู่ในระดับสูง
2. ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงานไม่มีความสัมพันธ์กับเชาวน์อารมณ์ของหัวหน้าหอผู้ป่วย บรรยากาศองค์การมีความสัมพันธ์ทางบวกระดับปานกลางกับเชาวน์อารมณ์ของหัวหน้าหอผู้ป่วย ด้านเน้นการทำงานตามบทบาท ($r = .344, p < .05$) ด้านเน้นผลงาน ($r = .433, p < .05$) และด้านเน้นผู้ปฏิบัติงาน ($r = .369, p < .05$) ส่วนด้านเน้นการใช้อำนาจไม่มีความสัมพันธ์กับเชาวน์อารมณ์ของหัวหน้าหอผู้ป่วย การสนับสนุนทางสังคม มีความสัมพันธ์ทางบวกระดับปานกลางกับเชาวน์อารมณ์ของหัวหน้าหอผู้ป่วย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($r = .570, p < .05$)
3. ตัวแปรที่สามารถพยากรณ์เชาวน์อารมณ์คือ การสนับสนุนทางสังคม และบรรยากาศองค์การด้านเน้นผลงาน ทั้งสองตัวแปรสามารถพยากรณ์เชาวน์อารมณ์ของหัวหน้าหอผู้ป่วยได้ร้อยละ 36.5 ($R^2 = .365$) โดยมีสมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐาน ดังนี้

$$Y' \text{เชาวน์อารมณ์ของหัวหน้าหอผู้ป่วย} = 2.078 + .276 (\text{การสนับสนุนทางสังคม}) + .167 (\text{บรรยากาศองค์การด้านเน้นผลงาน})$$

$$Z' \text{เชาวน์อารมณ์ของหัวหน้าหอผู้ป่วย} = .446 (\text{การสนับสนุนทางสังคม}) + .206 (\text{บรรยากาศองค์การด้านเน้นผลงาน})$$

47910777: MAJOR: NURSING ADMINISTRATION; M.N.S. (NURSING ADMINISTRATION)

KEY WORDS: ORGANIZATIONAL CLIMATE/ SOCIAL SUPPORT/ EMOTIONAL QUOTIENT/

HEAD NURSES / REGIONAL HOSPITALS IN EASTERN REGION

WILAI JATTUWATTANA: PERSONAL FACTORS, ORGANIZATIONAL CLIMATE, SOCIAL SUPPORT AND EMOTIONAL QUOTIENT OF HEAD NURSES IN REGIONAL HOSPITALS IN EASTERN REGION. THESIS ADVISORS: AREERUT KHUMYU, D.S.N., SUTHITAT KHONKARN, Ed.D, 130 P. 2006. ISBN 974-502-921-1

The purposes of this study were to examine the level of organizational climate, social support and emotional quotient of head nurses in regional hospitals in eastern region, to study relationships between personal factors, organizational climate, social support and emotional quotient of head nurses in regional hospitals in eastern region and to determine which factors could predict emotional quotient of head nurses. Samples were 124 head nurses in regional hospitals in eastern region. The research instruments included demographic questionnaire, perception of organizational climate questionnaire, perception of social support questionnaire, and emotional quotient questionnaire. The data were analyzed using descriptive statistic, Chi-square, Pearson's correlation coefficient, and Standardized multiple regression analysis.

Research findings were as follows:

1. The perception of organizational climate was identified as 4 aspects which were Power-Oriented Climate, Role-Oriented Power, Task-Oriented Climate and People-Oriented Climate. Head nurses reported the overall organizational climate, social support and emotional quotient at a high level.
2. Education and experience of head nurses were not statistically related to emotional quotient. There was a moderate, positive relationship between Role-Oriented Power ($r = .344, p < .05$), Task-Oriented Climate ($r = .433, p < .05$), People-Oriented Climate ($r = .369, p < .05$), social support ($r = .570, p < .05$) and emotional quotient of head nurses.
3. Factors that significantly predicted emotional quotient of head nurses were Task-Oriented Climate and social support. The two predictors were accounted for 36.5 percent of variance of emotional quotient ($R^2 = .365, p < .05$).

The regression equations were as follow:

$$Y' \text{ emotional quotient} = 2.078 + .276 (\text{social support}) + .167 (\text{Task-Oriented Climate})$$

$$Z' \text{ emotional quotient} = .446 (\text{social support}) + .206 (\text{Task-Oriented Climate})$$

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	จ
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญภาพ.....	ฎ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
คำถามการวิจัย.....	5
วัตถุประสงค์การวิจัย.....	5
สมมติฐานการวิจัย.....	6
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	8
ขอบเขตของการวิจัย.....	8
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	9
กรอบแนวคิดการวิจัย.....	11
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	14
แนวคิดเกี่ยวกับเชาวน์อารมณ์ (Emotional Quotient).....	15
ความหมายและความเชื่อ.....	15
ความสำคัญและประโยชน์ของเชาวน์อารมณ์.....	18
คุณลักษณะและองค์ประกอบของเชาวน์อารมณ์.....	21
การวัดเชาวน์อารมณ์.....	34
ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับเชาวน์อารมณ์.....	39
งานวิจัยที่ศึกษาระดับเชาวน์อารมณ์.....	41
แนวคิดเกี่ยวกับบรรยากาศองค์การ.....	44
ความหมายและความสำคัญของบรรยากาศองค์การ.....	44

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
องค์ประกอบของบรรยากาศองค์การ.....	46
การประเมินบรรยากาศองค์การ.....	48
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบรรยากาศองค์การ.....	48
แนวคิดเกี่ยวกับการสนับสนุนทางสังคม.....	49
ความหมายและชนิดของการสนับสนุนทางสังคม.....	50
แหล่งสนับสนุนของการสนับสนุนทางสังคม.....	51
การประเมินการสนับสนุนทางสังคม.....	52
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสนับสนุนทางสังคม.....	52
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบรรยากาศองค์การ การสนับสนุนทางสังคมและปัจจัย ส่วนบุคคลที่เกี่ยวข้องกับเชาวน์อารมณ์.....	53
3 วิธีการดำเนินการวิจัย.....	57
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	57
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	57
การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ.....	60
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	62
การพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง.....	63
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	64
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	66
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	66
ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล.....	67
ตอนที่ 2 บรรยากาศองค์การ การสนับสนุนทางสังคมและเชาวน์อารมณ์ ของหัวหน้าหอผู้ป่วย โรงพยาบาลศูนย์ เขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.....	69
ตอนที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล บรรยากาศองค์การ การสนับสนุนทางสังคมกับเชาวน์อารมณ์ของหัวหน้าหอผู้ป่วย โรงพยาบาลศูนย์ เขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.....	70

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
ตอนที่ 4 การพยากรณ์เชาวันอารมณ์ของหัวหน้าหอผู้ป่วยโรงพยาบาลศูนย์ เขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จากระดับการศึกษา ประสบการณ์ การทำงาน บรรยากาศองค์การและการสนับสนุนทางสังคม.....	72
5 สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	73
สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	74
อภิปรายผลการวิจัย.....	76
ข้อเสนอแนะ.....	83
บรรณานุกรม.....	84
ภาคผนวก.....	95
ภาคผนวก ก รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ.....	96
ภาคผนวก ข หนังสือขออนุญาตในการดำเนินการวิจัย.....	98
ภาคผนวก ค เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	115
ภาคผนวก ง ผลการวิเคราะห์ข้อมูลรายข้อ.....	125
ประวัติย่อของผู้วิจัย.....	130

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	องค์ประกอบของเชาว์อารมณ์ด้านความสามารถส่วนบุคคล ความสามารถทางสังคมและปัจจัยย่อย.....	24
2	การเปรียบเทียบลักษณะของผู้ที่มีเชาว์อารมณ์สูงและต่ำ.....	32
3	ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัย.....	62
4	จำนวนกลุ่มตัวอย่างและแบบสอบถามที่ได้รับคืนในการวิจัย.....	63
5	จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของหัวหน้าหอผู้ป่วย โรงพยาบาลศูนย์ เขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ($N=118$).....	67
6	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของบรรยาการองค์กร ($N=118$).....	69
7	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการสนับสนุนทางสังคม ($N=118$).....	69
8	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของเชาว์อารมณ์ ($N=118$).....	70
9	ความสัมพันธ์ระหว่างระดับการศึกษากับเชาว์อารมณ์ของหัวหน้าหอผู้ป่วย ($N=118$).....	70
10	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างประสบการณ์การทำงาน บรรยาการองค์กร การสนับสนุนทางสังคม กับเชาว์อารมณ์ของหัวหน้าหอผู้ป่วย โดยแสดงในรูป ตารางเมตริกสหสัมพันธ์ (Correlation Matrix) ($N=118$).....	71
11	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ถดถอยพหุคูณแบบมาตรฐาน (Standardized Multiple Regression) ระหว่างระดับการศึกษาประสบการณ์การทำงาน บรรยาการองค์กร การสนับสนุนทางสังคมกับเชาว์อารมณ์ของหัวหน้าหอผู้ป่วย ($N=118$).....	74
12	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของบรรยาการองค์กร จำแนกตามรายชื่อ.....	125
13	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการสนับสนุนทางสังคม จำแนกตาม รายชื่อ.....	126
14	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของเชาว์อารมณ์ จำแนกตามรายชื่อ.....	127

สารบัญภาพ

ภาพที่

หน้า

1	กรอบแนวคิดการวิจัย.....	13
---	-------------------------	----

มหาวิทยาลัยบูรพา
Burapha University